

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Dominica quarta aduentus. Sermo vi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sextus

magnificat. canticum zacharie. benedictio domini de israel et canticum simonis. nunc dimittis seruum tuum domine. que non cantantur in ecclesia eo ordine quo sunt instituta. Sed primo cantatur canticum zacharie in matutinalibus laudibus per quod erit perfecta redemptio et salus et in ipso cantico redemptionis nostre salus ponitur. Secundo cantatur in laudibus quia laudes i aurora dicuntur: Johannes autem baptista in cuius natiuitate zacharias cecinit. se habet ad christum sicut aurora ad solem. canticum autem virginis in vespis dicitur quia incarnatio christi eius laude canticum hic institutum fuit. facta fuit sexta etate mundi in sexto mense a conceptione Johannis et sexta hora diei. officium autem vespertinum est totius temporis sextum officium. Canticum simeonis dicitur in septimo diei officio. scilicet ad completorium. quia orat se dimitti in pace quod erit completis omnibus officiis. Quia autem illa cantica dicimus stantes et non sedentes. quia euangelica sunt immo quidam fratres se signant ad initium eorum sicut ad euangelium. quod fieri non oportet quia signum crucis premititur euangelio ne infestatione demonis impediatur intelligentia doctrine euangelice. sed illa cantica non causa instructionis. sed laudis instituta sunt. vnde sufficit signum crucis impensum frontibus in principio horarum. ut habetur in historiis sanctorum et in summa de officiis. Rogemus ergo et cetera.

Prima pars.

Dominica quarta aduentus Sermo vi.

Anno quintodecimo imperii Tiberii cesaris percurante pontio pilato iudearum. Lu. 3. Quelibet natio et sui principatus consuevit describere tempora sicut in libro Machabeorum ponuntur tempora quando incepit regnum grecorum. per se enim habent tempora regni persarum. egypti tempora regis egyptiorum. ac si de singulis quelibet natio et gens habet historias et cronicas sue originis. Quomiam vero principatus ecclesie et nostre fidei incepit a predicatione Johannis baptiste. Ideo beatus Lucas tempora sue predicationis in presenti euangelio nobis insinuat. Et duo tangunt. Primum est multiplicis principatus descriptio. secundum est nouelle fidei denunciatio sibi: et venit in omnem regionem. Circa primum quatuor tanguntur. scilicet vniuersale mundi omnium diuisum iudeorum regnum. pontificale et sacerdotium et prophetale officium describit enim nobis beatus Lucas quis dominabat

Sermo

ti mundo. qui presidebant. genti iudeorum: qui erant principes
sacerdotum quando ioh. predicare incepit. Tangit igitur tripli-
cem principatum que vt omnia clarius pateat ad expositionez
litere: aliquid hinc historiam est dicendū. Sciendū est igit
vt potest haberi a magistro in historia scola. q. primus romano-
rum impator fuit Julius cesar. qui ideo cesar appellatus est dicit
Istido. nono Ethi. Eo q. a se mortuo matris utero educus pro-
latusq. fuerit. vel quia cum cesarie natus sit. ab hoc ceteri impa-
tores cesares appellati sunt. Secundus impator fuit Octavianus
augustus qui ideo augustus dicitur ē. quia maxime republicaz
auxit et precepit in victoria contra anthoniū et cleopatram
ab istis duobus primis impatoribus ceteri omnes dicuntur ce-
sares et augusti. Anno autē. 42. istius octauiani christus natus
est et post natiuitatem christi impauit quindecim annis et mor-
tuus est. 52. sui imperii cum xp̄us quintumdecimū ageret annuz
huic successit tertius impator. scilicet tiberius cesar cuius imperii
15. anno: cum iam saluator esset triginta annorum. Johannes
baptista habens eandem etatem cepit predicare. iam enim erat
congruum etatis virilis temporis. vt christus mundo manifesta-
retur. et vt Jo. predicare incepit. et hoc dictū ē ad declarationez
principatus vniuersalis qd. habetur in eo qd. premititur: anno
quinto decimo imperii tiberii: propriū nomen: cesaris: nomē di-
gnitatis. B. Secundo danda est intelligencia principū multo-
rum qui preerant in gente iudeorum propter quod est sciendū
q. herodes magnus filius antipatri ydume cuius tēpe natus fuit
christus totius regni iudeorum monarchiaz tenēs. hic autē quia
plures vxores habuit. multos ex eis genuit filios inter quos sex
fuerunt principaliores. scilicet alexander et aristobulus et anti-
pater et herodes antipas et archilaus et philippus Sed quia ip-
se herodes cum cecidit innocentes pueros multos orbauerat fili-
os. ideo in propriis filiis iuste punitus est. nam tres ex illis scz
Alexandrum Aristobolum et antipatrem iussit interfici. Cū autē
alexander et aristobolus redissent de athenis a studio literaruz
postea vxoribus tradidit. iamq. velut eruditi et vxorati descep-
tabant cum patre de regno. Quibus omnibus ceteris declarauit
pater per testamentum antipatrem regni successorem. illi vero p-
perantes romam: eum ad iudiciū impatoris citari fecerunt:
Sed facta tandem concordia redierunt ad patrem. antipater au-
tem timens amittere successorem regni. Rursus conuocauit pa-
trem in filios. accursans eos q. patricidium machinarent. obh-
igitur pater comprehensis filiis complices eorum iussit torquet

Sextus

et confessus habuit vera esse quod dicebat antipater. Unde et filios iussit interfici scilicet Alexandrum et Aristobolum: Antipater autem propter hoc factus est populo graue odium. sed et ipse pater nimis eum amabat. Unde herodes antipatris illi substituit in regnum. nolens quod regnum transiret ad filios antipatris. Procurauit igitur antipater venenum efficacissimum ut illud pater suumeret per ministrum quod cum cognouisset pater antipatrem coniecit in vincula. Inter hoc autem laborat herodes magis infirmitatibus. Quada[m] autem die audiuit antipater de pallatio regis valatuz plangentium quasi rex esset mortuus. exultauit autem valde et promisit custodibus carceris multa donaria. si eum abire permitterent: cuius exultationem cum pater cognouisset. grauius accepit et missis pro spiculatoribus eum in carcere iussit interfici. herodes autem priore testamento mutato alterum condidit. In quo archilaum regem instituit successorem. ita tamen ut dyadema regni susciperet rome. illo vero mortuo herodes antipater qui in prioris testamento succedere debebat. antipater et archilaus romam perauerunt accusantes causas regis contra alterutrum. philippus autem qui fauebat archilao: et ipse romam profectus est in auxilium eius. sperans cum hoc causa contentio[n]is fratrum fungi regia dignitate. facta est itaque longa contradictio inter fratres. altero dicente: vltimum debere valere testamentum. altero vero allegante quod illud pater iam sensu deficiens instituerat. Tandem autem hinc et inde auditis rationibus ex totius senatus consilio definitum est. ut regnum iudeorum in quatuor partes diuideretur: Quarum due partes scilicet iudea et abilinia date sunt archilao promissumque est sibi regium nomen si bene rem ageret. reliquarum autem duarum partium vna heredi antipatri scilicet galilea. Altera vero philippo scilicet yturea vtrique sub nomine tradita est Tetrarchie. Tandem archilaus crebro accusatus apud cesarem cum nouem annis principatum preuississet tyrapice. Viennam in exilium missus est et vna pars principatus sui. scilicet iudea cepit procuratoribus gubernari. altera vero scilicet ablinia tradita est lisamie sub nomine tetrarchie. Istum vero lisamiam dicit Beda. magni herodis fuisse filium. licet Josephus dicat quod fuit nepos eius. natus ex alexandra sorore uxoris herodis. Hoc viso apparet sententia literarum: procurante poncio pilato iudeam: procurator non erat princeps ordinarius sed vicarius aut delegatus. hic est pilatus qui iudicauit christum ad mortem. C Tetrarcha autem id est princeps quartae partis. nam tetrarcha est nomen grecum positum et dicitur a tetra quod est quatuor et archos princeps. 4. partibus

Sermo

princeps: galilee herode: scilicet antipa hic est ille herodes q̄ vx
orem abstulit philippo fratri suo qui iussit iohannē baptistā de
collari. quicq̄ illiuit domino in passione veste alba induto: Phi
lippo autem fratre eius: scilicet herodis antipa: tetrarche. id est
principis quartę partis: yture et tracomitidis regiois. hic est
ille philippus cuius vxorem herodiam frater eius abstulerat:
herodias autem fuit aristoboli filia. quam herodes magnus cum
alio fratre. scilicet alexandro iusserat interfici a lisania qui fuit fi
lius vel nepos magni herodis lisania abiline sic dicte regiois.
tetrarcha. **D** Tercio videndum est de pontificali sacerdo
cio. Sciendum est autem: q̄ licet in principio vnus solus fuerit
summus sacerdos in gente iudeorum tamen dauid volens am
pliare cultum dei: constituit vigintiquatuor sacerdotes s̄m vigi
tiquatuor familias que descenderant ab aaron quoz quilibet i
sua septimana ministrabat. verum tamen omnib⁹ hiis sacerdoti
bus preerat vnus summus sacerdos. Sed crescente habitatione
qua quilibet ceteris cupiebat preesse. cepit summū sacerdotiū cō
parari a gentibus. et plures summi sacerdotes extunc sunt insti
tuti. et hoc est quod dicit sub principibus sacerdotum anna ⁊ ca
ypha. Isti duo erant affinitate coniuncti. nā annas erat sacer ca
ypha. Tempore horum sacerdotum fuit domin⁹ crucifixus. Quar
to ponitur propheta officium: factū est verbum domini. Istud
verbum fuit vt dicit glosa: vade et predica baptismum. sup Jo
hannem qui interpretatur in quo est gratia. ⁊ vere ipse est in q̄
gratia quomaz imposuit finem legi et annunciauit gratiaz sal
uatoris: zacharie filium: cōmendatur ab origine quatenus sibi
conueniat illud Tho. secundo. Benedictio sit tibi fili mi quia bo
ni et optimi viri es filius: in deserto: Sic verbum dei factum est
quondam super moysen: in deserto: vt habetur Exo. tercio. ita
sup Joh. Vnde Dlee. 13. Ego inqt te cognoui in des̄to i terra so
litudinis: **E** Circa istā primā partem euāgelii q̄noz currunt:
Primo q̄re describitur tpa p̄dicatōis Jo. et dicendū q̄ p̄dicatō
eius fuit noue legis incium et tanq̄ de re magna. conueniens
erat scire tpa e⁹. vt alii dicūt tūc incipit sexta etas. ⁊ iō debuit
principiū e⁹ cognosci. vel q̄ mos fuit p̄phetaz sue p̄phete de
scribere tpa. ⁊ hic fuit plusq̄ p̄pheta. iō sue p̄dicatōnis tpa desig
nāt. Secdo q̄re illa describunt tpa p̄ p̄ncepez gētū ⁊ gētūū
tum ille non fuerit mos p̄phetarum. et dicendum q̄ hoc i deo
est. quia ipse erat vniuersalis et legis euangelicę p̄reo iudeis
et gentibus. alii vero p̄phete nō mittebantur ad gentes. Sed
Johannes. dictum est illud ysaię quadragesimonono. Parum

Sextus

est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus iacob et feces israel conuertendas et subiungit. Dedi te in lucem gentium. vt sis salus mea vsq; ad extremum terre. ¶ Tercio queritur quare in toto orbe vnus tantum preerat. iudeis vero quatuor principes dominabantur. et dicitur s^m Grego. q; hoc ideo est: quia totus mundus ad veritatez fidei venturus erat. iudea vero pro culpa perfidie dispergenda erat. omne enim regnum in seipsu diuisum desolabitur. vel dicit q; hoc erat propter peccata iudeorum. multitudo em principum arguit iniquitate et maliciam hominum. vnde hodie propter peccata nostra quasi quot sunt ciuitates tot sunt tyranni et principes. et ideo bene dictum est Prou: 18. Propter peccata terre multi principes eius. Quarto querit quare principatus gentilium preponitur principatu iudeorum et hoc dicit q; ideo quia gentilitas erat iudee preponenda. tunc enim ad impletu est illud cominatorium iudeis. Constituet te dominus in caudaz et non in caput. Deut. 18. ca. vel ideo quia principatus imperii nobilior erat principatu iudeorum. Quinto queritur quare descriptio sacerdoti vltimo ponitur. et dicendu q; quanto sacerdotes peiores sunt. tanto amplius contempnunt a deo q; ceteri homines. et ideo vltimo ponuntur. vel quia simoniae sacerdotium vsurpabant. vel vt ostenderetur q; fimitu erat legale sacerdotium. ideo vltimo ponitur. Vnde Dani. nono. deficiat hostia et sacrificium et in templo erit abhominatio. huc est abhominatio simonie

¶

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Et venit in montem: tangitur noue legis annuntiatio. et quinq; fact Primo nam q; ponit predicationis Johannis locuz: et materia dicens: Et venit in omnem regionem iordanis: huc regio super iordanen siluestris est et saltuosa: atq; leonibus plena: predicans baptismum penitencie. id est predicatione sua inducens homines ad talem baptismum. Nota quia baptismus Johannis erat penitencie. quia inducebat homines ad penitenciez sicut tempus quadragesimale dicitur penitencie tempus vel q; ad penitendum est institutum. vel quia inducit ad penitenciam. aut quia penitenciam figurat. non enim baptismus ille peccata remittebat ex virtute sua. nisi penitencie virtus adesset. ex quo distinguitur a baptismo ecclesie i quo sacramenti virtute fit remissio peccatorum. ¶ Nota etia q; cum baptismus Jo. disponeret homines ad suscipiendum christum. non baptizabantur eo nisi iudei quibus principaliter mittebatur christus m^lres

Sermo

etiam non suscipiebant baptismum quia ipse instruende erant
a viris. nec etiam infantes a usu rationis carentes baptizabant
quia non intelligebant misterium cuius cognouerat nãcia. bap-
tismus vero christi omnibus datur gentibus volentibus credere
omni sexui et omni etati in remissionem peccatorum. hoc quod
dicit in remissionem peccatorum non est referendũ ad baptismũ
Johãnis sed ad pñiam que baptismo auertebatur. sola enim ip-
sa pãta remittebat. **I** Secũdo confirmatur predicatio Jo.
prophete testimonio: Sicut scriptum est in libro hmonuzysaie p
phete. 40. c. quasi dicat. Ita predicabat Johan: sicut scriptũ est
vox clamantis i deserto. ysa. 58. ca. Clama ne cesses quasi tuba
exalta vocem tuam. Nota q illa vox fuit clara. suavis et terribi-
lis: clara quidẽ fuit et non rauca: qualis est vox hereticorũ. qm
clare annunciauit presentiaz christi. suavis fuit annuncians cristũ
cunctis amabilem. Vnde Canti. 2. ca. Sonet vox tua in auribus
meis. vox enim tua dulcis. terribilis fuit illa vox in sprehendẽdo
et futurum denunciãdo iudiciũ cum dicebat. Genimia viperarũ
quis ostendit vobis fugere a ventura ira. et itez iaz securis posi-
ta est ad radicem arboris. et ideo dicit psal. de ista voce. Vox do-
mini in virtute. vox domini in magnificentia. vox domini confri-
gentis cedros. Sed quis est hodie predicator qui audeat vel p-
uam reprehensionem inferre populo. effeminati facti sumus voce
gracili. canes muti non valentes latrare. Omnes enim magis
eligimus blandiciis occultare mendacium q̄ voce virili aperire
peccata. **R** Tercio ponitur Johan. predicatõ: parate viãz
domini: glo. super Marcũ Via inquit domini penitencia est per
quam deus ad nos descendit et nos ad illum ascendimus. via
est de qua Math. vnde amo. per aliam viam reuerfi sunt in re-
gionem suam. Et nota q licet illiãvia arca sit. deducit tamen
ad celestem patriãz. Igitur parate viãz domini: nihil aliud est
q̄ parate vos ad penitenciaz. vnde. 1. Regũ. scdo caplo. Prepa-
te corda vestra domino a seruite illi soli. Et luc. tercio sfaute fra-
ãtus dignos pñie. Nota q a quomõ necessaria e pñia expẽdã
tibus christi natiuitatem. Et ideo se debet quilibet preparãe ad
tante celebritatis reuerenciaz. Rectas facite semitas: semita vt
dicit Jldo. est breue iter vnde semita quasi semis iter. et nomie
semite precepta legis euangelice possumus intelligere. quoniam
per eam velut per semitas atõ deu enimus ad patriã. rectas igi-
tur debes facere semitas dei id est nos ipsos redũficare in ipsia. vt
non relictas eas vadamus per latã viãz mundi que ducit ad
mõrtẽ et p colles deuos. vnde Judi. 5. c. Qui ingrediebantur

Sextus

semitas ambulauerunt per colles deuios. et ideo tum psal. ora-
dum est. Dirige me in semitam mandatorum tuorum. L
Quarto ponitur future gracie denuntiatio. Omnis vallis imple-
bitur et omnis mons et collis humiliabitur. Hoc autem duo-
bus modis exponitur. Primo qđe mistice. no se emz vallis gen-
tilitas et infirmitas mundi potest intelligi. nomine autem mon-
tis iudei possunt intelligi. quia velut montes elati erant supbia
originis ritu. separationis et scripture intelligentia: nomine ve-
ro collis philosophi seculares intelliguntur. gratia science inue-
stigacionis rei erigunt se super alios. Sed facta est mutatio dex-
tre ex celsi. Omnis enim vallis. id est gentium populus et abie-
cta mundi impleta est cognitione piscatores omnes et despecti
tantam habuerunt diuinitatis cognitionem. qđ nunqđ iudei aut
philosophi ad illam valuerunt pertingere. vnde Apłs. 1. Co-
rinthi. ca. 11. Loquimur inquit dei sapientiaz in ministerio que
abscondita est quam nemo principum huius seculi cognouit:
sed humiliati sunt montes et colles. quoniam confusi sunt iudei
quia illum crucifixerunt et abiecerunt a se. que semp expectabāt
non enim eum cognouerunt. Vide Ysa. 6. Excaeca cor populi
huius. vt videntes non videant. confusi sunt et sapientes i sua
persecutione. duz virgo generat quod illi negant. dū verbū
caro factum est. dum mortui resurgunt. hūt que reputant im-
possibilia. Vide. 1. Coz. ca. pmo. Stultam facit deus sapienciā
huius seculi. Secundo nomine vallis humiles possunt intelligi.
propter infirmitatem. fertilitatem et humiditatem. Vera namqđ
humilitas se omnibus subiecit. omnes virtutes ex ea velut ra-
dice habent originem vnde fructificat humedat ymbre saluta-
ris gratia: Isti autem humiles p aduentuz christi impleti sunt
donis spiritus sancti. Vnde Ysa. 42. c. Dedi spiritum super quez
quiescit spiritus meus nisi super humilem et mansuetum: et
humilem virginem salutans angelus. Ave inquit gratia plena
et Mat. scdo caplo. Repleti sunt omnes spiritu sancto. mortel
et colles sunt tyranni et principes mundi qui humiliati sunt sub
iugo christi. Deinde ponitur alia vtilitas aduentus christi. Et
erunt praua: scilicet corda iudeorum et gentilium. corda enim
iudeorum deprauata erant auaricia et concupiscencia. corda ve-
ro gentilium quia relicto creatore impendebant creature divini-
tatis honorem. sed in aduentu christi hęc corda facta sunt. indire-
cta: id est in corda directa mutata sunt. quoniam quidam iudeo-
rum audierunt consiliū Ysa. 46. c. Redite puaricatores ad cor-
de ad pđicacionez apłoz. quersu sūt. vt habet Mat. 6. c. Corda et

Sermo

iudeorum gentiliuz directa sunt. qz reliquis ydolis xpo adhe serit
et hodie quasi per totum munduz cessauit ydolatrie cultus. vñ
Ysa. 19. mouebuntur simulachra egipti id est gentiū a facie do
mini. et cor egipti tabesceat: Et aspa in vias planas: aspa vocā
tur precepta legis antiquae. Lex enim illa habebat asperitatem ti
moris et contaminationis. sed illa asperitas mutata est in plani
tatem caritatis. quia amore quo nihil leuius seruiamus dño. Ma
thxi. 11. c. Iugum meū suauē ē et on⁹ meū leue. Qui
to ponitur manifestatio aduentus xpi: Et videbit: etiam cor
porali oculo: omnis caro: id est hm glo. iudeus et gentilis. vir
et mulier. senex et puer: salutare dei. id est chnsum de quo ps.
Notum fecit dominus salutare suū. Nota qz istud dei salutare
in presenti vita non vidit omnis homo. sed veniet illa dies no
uissima in qua omnes eū videbim⁹ qui fui⁹ ab adā vsqz ad no
uissimum hominez. vt dicit glo. in hac vita omnis homo xpm
videre non potuit sed in die iudicii in sede maiestatis et electi ⁊
reprobi pariter videbunt. et iusti remunerentur et mali in eter
num gemant. Regemus ⁊.

Dominica quarta aduentus. Sermo vii:

Ano quoddecimo iheri tiberi celsis procurate
ponto pylato iudeam ⁊. Luc. 3. ca. Nō habet
dies presentis officii aliud euangeliz ab eo qz
helterna die recitatum est: sed illud idem etiam
hodie resumitur. et hoc forte iō sic ordinatū est
quia hri in officio cum ordinatione ecclesie instiuerentur mini
stri altaris ab episcopo illud euangelium lectuz est. hodie vero
in sacris ordinati sui ministerii officium exequuntur et quoniam
vita et doctrina euangelica qua ordinati sunt bene viuendo mi
nistrare debent. ideo euangelium quod in eorum ordinatione le
ctum est. etiam hodie cum primo ministrare incipiunt ad eorum
instruccionem repetitur. Alia forte causa est quia officium ordi
nationū licet fiat in sabbato ad diem tamen dñicū ordinatur.
et ideo tarde vt circa vesperez finiatur debet inchoari. vnde et
hoc etiā hodie hesternū repetitur euangeliū. Tercia autē causa qz
nō potuit eps loqui hri ad pplm de euangelio ppter occupatō
nē sacre ordinationis. ideo in hodiernū diem trāstulit eandē euan
gelicā lectionē. In expositione at hui⁹ euāgelii nihil pposuim⁹ di
cere nisi qz die pcedenti diuina nobis grā reuelauit. ⁊ iō studio
saz lectionē ad supiora transmittimus.

In vigilia natiuitatis xpi. Sermo octau⁹